

Sänk inte garden mot Ryssland

Ur *Uppsala Nya Tidning* (UNT), 14 Mars 2009

Ryssland har en allt mer aggressiv inställning till omvärlden. Den dåliga ekonomin bromsar inte försvarsbudgetarnas ökning och man kommer att förstärka sin kärnvapenkapacitet, skriver sex forskare vid Försvarets forskningsinstitut.

Den ryska faktorn i svensk försvars- och säkerhetspolitik har ventilerats i ett antal sammanhang under senare tid. Det tycks vara en allmän uppfattning att den ökande ryska militära förmågan är ett hot mot omvärlden, och ingen kan i dag, mot bakgrund av kriget mot Georgien, med säkerhet hävda att så inte är fallet. Ansvaret måste läggas på de ryska politiker som under Putins ledning drivit Ryssland mot en alltmer auktoritär och repressiv regim, som medfört en växande aggressiv inställning till omvärlden. Denna har tagit sig uttryck i politiska, ekonomiska och energirelaterade påtryckningsförsök mot länder inom främst OSS, och eskalerade med IT-attacker på bland annat Estland och kriget mot Georgien.

För den omvärld som Sverige representerar, är sannolikheten betydligt mindre för militära angrepp i närtid, men andra former av påtryckningsmedel kan inte uteslutas.

Svensk försvars- och säkerhetspolitik kan inte bara grundas på förhoppningar om en rysk kursändring, vi måste försöka bedöma hur en rysk militär förmåga ser ut i framtiden, mot vem och hur den kan komma att användas. Därför måste vi analysera såväl den militära utvecklingen som ryskt strategiskt tänkande, vilka resurser som kan uppåddas och göra detta med Moskvas ögon.

Om vi försöker skapa en föreställning om hur den ryska krigsmakten kan se ut i ett tioårsperspektiv, något som undertecknade forskare nyligen har gjort i en FOI-rapport, den femte i ordningen sedan 1998, är en huvudslutsats att den militära förmågan klart kommer att växa under perioden. Detta kommer att ske genom ökat antal kontraktsanställda soldater, modernare utrustning och förbättrad utbildnings- och övningsverksamhet. En

ökad förmåga är sedan några år redan märkbar, även om Georgienkriget påvisade en hel del brister.

Vad rysk militär kommer att bli ännu bättre på är luftlandsättningar, hög rörlighet och en betydande missilkapacitet. Någon stor överskeppningskapacitet planeras däremot inte, ur svenskt perspektiv kommer eventuella hot i hög grad från luften.

Eftersom man anser att en strategisk inringning sker genom USA:s framflyttade positioner och ett eventuellt Nato-medlemskap för Georgien eller till och med Ukraina, kommer man att markant förstärka sin kärnvapenkapacitet.

Över huvud är hotbilden dominerad av tänkbara militära konfrontationer med före detta Sovjetrepubliker, Nato/USA eller, på sikt, med ett expansivt Kina.

Emellertid har man också ett antal problem framöver: personalsituationen är dålig, såväl kvantitativt som kvalitativt. Värnpliktiga är i stor utsträckning dåligt utbildade ungdomar från landet med dålig hälsa. Den ryska krigsmakten genomgår en långsam reformering, som krävt många omstarter och gett klen utfall i termer av ökad effektivitet. För att utveckla nya militära förmågor krävs omfattande strukturella förändringar.

En avgörande fråga är om man skall utveckla en professionaliserad insatsförmåga eller bli kvar i den gamla massarmén, illa anpassad till modern krigföring.

Vad gäller de inrikespolitiska hoten ur Moskvas perspektiv, så har separatism och terrorism tonats ned. Vad rysk ledning i dag bekymrar sig för är den socioekonomiska situationen i landet. Den negativa utvecklingen efter Georgienkriget accelererade under finanskrisen och hotar nu att orsaka massarbetslöshet, med tänkbar social oro som följd.

Spontana demonstrationer ute i landet har antingen brutalt slagits ned eller mötts av regimsporrade motdemonstranter.

Antalet potentiellt arbetslösa ligger mellan 8 och 10 miljoner under 2009, och sådana skaror måste hanteras annorlunda än med våld. Ansvariga ministrar har förklarat att den ryska ekonomiska modellen baserad på billiga lån i väst och höga oljepriser är förbrukad, men en kursändring mot en effektivare ekonomi kommer att ta lång tid. En begynnande splittring i tandemstyret mellan Putin och Medvedev kan dessutom komma att försvåra processen.

Frågan är om den försämrade ekonomin kommer att leda till en minskning av de sedan fem år snabbt växande försvarsbudgetarna. President Medvedev har sagt att det inte kommer att ske och avslöjar därmed ett farligt synsätt: Ryssland är hotat och tvingas rusta, mer än vad ekonomin egentligen tål.

Den hotbild av en fientlig omvärld som Putin målade upp riskerar att föra landet ytterligare ett steg från ett samarbete med demokratiska länder, där rättsstatliga normer och kompromissvilja är ledstjärnor i umgänget med omvärlden.

I slutändan måste vi kunna räkna in Ryssland i en sådan värdegemenskap innan vår försvarspolitiska gard kan sänkas.

Oförutsägbarheten i rysk politik kan inte nonchaleras.

Jakob Hedenskog, Jan Knoph, Jan Leijonhielm, Ingmar Oldberg, Roger Roffey, Fredrik Westerlund
Forskare vid FOI - Totalförsvarets forskningsinstitut - och författare till rapporten "Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv - ambitioner och utmaningar.